

ELŐFIZETÉSI ÁRA
„JÓ SZERENCSET” MELLÉKLETTEL EGYÜTT
EGESZ ÉVRE 12.— K. | NEGYED ÉVRE 3.— K.
FÉLEVRE 6.— K. | EGYES SZÁM —60 K.

FŐSZERKESZTŐ
DR. BISCHITZ BÉLA.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, IV (BELVÁROS) MOLNÁR-UTCA 33
TELEFON 108—00.
HIRDETÉSEK mm. SZÁMÍTÁSSAL DIJSZABÁS SZERINT

Írói díj 8 oldalas nyomtatott ivenként 35 K.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Az állami szénbányászatról.

Irta *r. y.**

Lukács László pénzügyminiszter ur az állami szénbányászatról eddig négy alkalommal nyilatkozott. A nyilatkozatok főpontjai a következők:

A pénzügyi bizottságban Batthyány Tivadar függetlenségi képviselő interpellációjára körülbelül a következőket mondta:

1. 1909. év végével átvette a pénzügyi tárcát, de nagy elfoglaltsága miatt nem volt ideje az állami szénbányászattal behatóan foglalkozni. Mindamellettt már most mondhatja, hogy kényszerítve lesz egyes nem tiszta haszonnal működő állami szénbányakerületeket felhagyni és a jókat forszírozni, üzembe hozni.

2. Tudomására jutott, hogy egyes beruházások rosszak és tudomására jutott továbbá az is, hogy az állami szénbányák kezelése nem megfelelő. Ezen dolgok felől azonban nem nyilatkozik, mert hosszabb tanulmányok szükségesek, míg tiszta képet fog nyerni.

Münnich Kálmán munkapárti képviselő beszédére a Pénzügyminiszter úr 1911 június 23-án a következőket mondta:

1. Erre vonatkozólag csak annyit kívánok megjegyezni, hogy a kérdés még nincs teljesen kialakulva. A dolog még a kezdet stádiumában van.

2. Sajnos, az üzemi eredmények mindeddig nem kedvezők. Talán igen gyorsan mentek a dolgok, a megfontolásra szükséges kellő idő igénybevétele nélkül. A termelési költség még mindeddig meglehetősen magas, ami azonban részben arra vezethető vissza, hogy a bányanyitási költségek szintén az üzemi számlát terhelik, holott ezek joggal külön számlára volnának írhatók.

3. A kormány mindenesetre arra fog törekedni, hogy ezeket a bajokat megszüntesse és hogy azokat a szénbányákat, amelyek absolute nem ígérek jövedelmezőséget, megszüntesse és csak azok megművelésére szorítkozzék, amelyeknél eredményre van kilátás.

Ebből látnivaló, hogy Batthyány Tivadar-nak adott válasza egészen más volt, mint a Münnich Kálmánnak adott válasz.

* A cikkíró felhatalmazott minket inkognitójának oly terjedelmű elárulására, hogy: „aktív, tapasztalt, vállalati bányagazdáló.” (A szerk.)

1911. december 13-án Ábrahám Dezső beszédére többek között ezeket mondta:

4. Vannak bizonyos körök, amelyek az állami szénbányák sorsa iránt rendkívüli módon érdeklődnek.

Én sohasem csináltam abból titkot, hogy az állam valamennyi üzeme között a szénbányák üzeme az, amely legkevésbé nyugszik ezidőszerint egészséges alapon. Ugy a pénzügyi bizottságban, valamint itt a képviselőházban nem egyszer nyilatkoztam arról, hogy itt igen nagy bajok vannak, amelyek szanálást igényelnek.

Nem akarok most visszatérni azokra a körülményekre, amelyek közt a bányák vásárlása történt; nem akarok egyáltalában azok jósága felett kritikát gyakorolni. Tény azonban az, hogy az állami szénbánya-igazgatóság, amely 1909 — gondolom — július 1-én kezdte meg működését, már 1910-ben, tehát egy évvel működésének megkezdése után, egy hivatalos jelentésében azt a javaslatot tette, hogy az egyik megvásárolt objektum egyáltalában nem lévén hasznavehető, annál a munkát szüntessék be.*

Mikor az ember bányát szerez, ha az nincs üzempépes, feltárt állapotban, az első és természetes feladat, a feltárásokra vetni magát.

5. Fájdalom azonban, részben nem voltak elégségesek azok a beruházási munkálatok, melyek teljesítettek, részben teljesen elhibáztak voltak, úgy hogy igen sok dolog, ami nagy költséggel létrejött, hasznavehetetlen és igen sokat egészen újból kell csinálni.

6. A főszűk a rohamos termelésre lett fektetve, mindjárt az első években és az volt a jelszó, minél többet termelni.

7. Amit eléggé bizonyít az, hogy a m. kir. államvasutak három esztendő alatt körülbelül 800.000 korona összeget vontak le a szén vételárából a minőség meg nem felelő volta miatt.

8. 1908-ban az összes szénbányák bevétele volt 1,125.000 korona, a kiadás pedig — eltekintve a beruházásoktól, csak a folyó termelési kiadás — 3,975.000 korona, tehát 2,850.000 korona deficittel záródott. Az 1909. esztendőben volt az összes bevétel 3,272.000 korona, a kiadás 7 millió, tehát 3,729.000 korona volt a deficit. 1910-ben volt a bevétel 3,061.000 korona, tehát a deficit 2 millió korona kerekben, úgy hogy három esztendő alatt körülbelül 8 millió deficitet mutattak fel az üzleti eredmények a beruházások nélkül. Ez mindenesetre elég ok lehetett

*Ez volna a bozovicsi bányatelep. Ugy tudjuk, hogy nem azért javasolták a megszüntetést, mert a vásárolt objektum rossz, hanem mert vonat nélkül képtelenség produktív kiaknázása. (A szerk.)

a kormányra nézve, hogy behatóbban foglalkozzék a dolgokkal.

(Münnich Kálmánnak adott válaszában más-kepen nyilatkozik, mondván, hogy bányanyitási költségek idézték elő a deficitet.)

9. Nem váltak be a próliminárék egyáltalában, tehát az utolsó évben, mintán már négy évi beruházás és művelés folyt, erre nézve legyen szabad megemlítenem, hogy próliminálva volt 4,880 000 métermázsa kőszéntermelés, termeltétett 3,200,000 métermázsa; rendes bevétel volt próliminálva 5,460,000 korona, tényleg befolyt 2,960,000 korona.

10. Ami pedig a métermázsankénti termelési költségeket illeti, legyen szabad megemlítenem, hogy Petrozsényban elő volt irányozva egy métermázsanak termelési költsége 1 kor. 16 fillérrel, belekerült 1 kor. 43 fillérbe, Vrdniken előirányozva volt 1 kor. 28 fillérrel, belekerült 1 kor. 76 fillérbe, Komlón 1 kor. 65 fillérbe volt előirányozva, belekerült 1 kor. 69 fillérbe és Bozovicson elő volt irányozva 6 kor. 29 fillér métermázsankénti termelési költség és belekerült 13 koronába.

11. Az eladási ár ezekkel szemben — nem említem a próliminárékat, amelyek átlagban 1 korona 37 fillérre voltak előirányozva — tényleg 97 fillért tett ki.

12. Mikor ezeket az eredményeket láttam, mindenképp két rendbeli hivatalos vizsgálatot rendeltem el. Küldtem a pénzügyminisztériumból hivatalos szakközvegeket, hogy vizsgálják meg ezeket az összes műveket, azoknak műszaki és üzleti eredményeit, számvitelét és az egész gestiót. Mind a két rendbeli jelentés rendkívül kedvezőtlen volt és miután nem akartam ezeken megindulni, nehogy kitegyem az állami közvegeket annak a vádnak, hogy részleghajóan jártak el ebben az ügyben, szükségesnek tartottam egy egészen kívül álló, egészen elfogulatlan organumot is felkérni, hogy ezt a vizsgálatot megéjtse.

Désy Zoltán volt pénzügyi államtitkár január 15-iki beszédére és Mezőssy Béla január 16-iki interpellációjára január 16-án a következőket válaszolta a miniszter:

1. Kimondtam, hogy kritika tárgyává sem akarom tenni a bányavásárlásokat.

2. És nem tisztán a jövedelmezőség kérdése volt, t. képviselőház ami bennem aggályokat támasztott, hanem

3. főleg az, hogy azok a nem csekélymértvű beruházások, amelyek tétettek, elhibázva tétettek.

4. Én ezért pénzügyminiszteri elődömet sohasem tettem felelőssé, mert tudtam, hogy ő a technikai részleteket nem kezelte, de nekem kötelességem volt megvizsgálni az ügyet és kötelességem törekedni arra, hogy ezek az állapotok szanáltassanak.

5. Mivel pedig, amint a multban is említettem, a hivatalnokok által eszközölt vizsgálat nagyon kedvezőtlen eredményre vezetett, hogy ezt ellenőriztessem, kértem fel, amint megemlítem a multkori interpellációra adott vá-

laszomban is a Magyar Általános Kőszénbánya vezérigazgatóját, hogy vagy ő, vagy az általa kiküldendő egyének vizsgálják meg technikailag és üzemi szempontból az objektumokat.

6. Azt méltóztatik kérdezni, hogy mi a célom ezekkel az objektumokkal? Megvallom, amint december 13-án, még ma is abban a helyzetben vagyok, hogy tisztán nem látván a kérdésben, kötelező ígéretet semmi irányban ma még nem tehetek.

7. Elő fogom terjeszteni az alternativa mindkét részét; a törvényhozás bölcsessége fog azután dönteni, hogy melyiket fogadja el.

Batthyány Tivadar, Münnich Kálmán, Ábrahám Dezső, Désy Zoltán és Mezőssy Bélának adott válaszában a pénzügyminiszter nyilatkozata több helyen tartalomra nézve eltér. Ezen eltérő nyilatkozatot arra vall, hogy a pénzügyminiszter urnak nem volt ideje személyesen az állami szénbányászati ügygyel foglalkozni és így eltérő jelentések alapján kénytelen volt a Ház előtt nyilatkozni. Maga a pénzügyminiszter azonban mind az 5 alkalommal oda nyilatkozott, hogy nem volt ideje az ügygyel behatóbban foglalkozni. Tehát két éve, hogy újból pénzügyminiszter és nem érte el, hogy ilyen költséges üzemággal személyesen foglalkozzék. Ezen őszinte vallomás bizonyos aggodalommal tölti el az adófizető polgárokat, mert látják, hogy a pénzügyminiszter munkával túl van terhelve és hogy a pénzügyminiszteriumban az állami bányászati és kohászati üzemek vezetése nem egészséges alapra van helyezve. A pénzügyminiszter szanálni kívánja a rossz alapra helyezett adminisztrációt és ő tulajdonképpen nemesak az állami szénbányászatra, hanem az összes állami bányá- és kohó-üzemekre ki akarja terjeszteni. A magyar bányászok és kohászok egyöntetű szerény nézete szerint a pénzügyminiszter ur a mostani rendszer mellett nem fog tudni soha jóakaratu törekvésének érvényt szerezni, mert az ő referense: szintén túl van terhelve számtalan munkával. És így a bányá- és kohó-üzemekkel egyáltalában nem tudnak foglalkozni. Megjegyezni, kívánjuk, hogy ezen foglalkozás bizonyos technikai készültséget is kívánna, melyekkel jogvézett emberek nem rendelkeznek és így nem csoda, ha műszaki emberekkel szemben bizonyos bizonytalanságot fognak tanusítani. A vége nézetünk szerint az lesz, hogy a pénzügyminiszter kénytelen lesz az összes állami bányá- és kohó-üzemeket egy kalap alá hozni, t. i. kénytelen lesz egy műszaki államtitkárt kinevezni; esetleg olyan szakembert, aki hosszú ideig a praxisban működött, aki bányákat, vagy kohókat önállóan vezetett és adminisztrált. Ezen államtitkár hatáskörébe fogja a következő osztályokat kreálni és beosztani:

1. Állami vaskohászat, vasércbányászat, vasgyárak.

THEODOLITOK

nivellálók, felállító készülékek,
tájolók, mintaszerű, preciziós
kivitelben mint különlegesség
gyártása.

(B/2268/702/635-41)

MAX HILDEBRAND

azelőtt August Lingke & Co.

FREIBERG, Sachsen 47.

Alapított 1791.

Magyarországi képviselő:

CONRAD ÉS TÁRSA

Budapest, VI., Teréz-körút 15.

2. Ércbányászat és fémkohászat.
3. Sóbányászat.
4. Szénbányászat.
5. Földgáz-osztály.
6. Tanügy, idején a bányászati főiskola, bányaiskolák kezelése stb.

Mindezen osztályok élére nagyon tapintatos, nagyon tapasztalt szakembereket kell állítani. Ezek azután közös erővel olyan állami bányászatot és kohászatot fognak létesíteni, mely mintaszerű lesz és a mely hivatva lesz a mostani deficités állapotból tényleg jövedelmező bányászat és kohászatot teremteni. Ezek után még csak azt akarjuk felemlíteni, hogy nem az emberekben, nem a tisztviselő- és a vezetőkben, hanem az állami rendben keresendő ama lényeges hiba, amit a pénzügyminiszter ur 2 év óta keres és ma is bevallja, hogy nem látja tisztán a viszonyokat. Ezt csak a fenti rend szerint fogja látni.

Újítás indukciós kemencéken.

Ismeretes, hogy elektromos indukciós kemencéknek az olvasztó szatornát tartalmazó köralakú bélése belül kívül vagy csak belül vagy csak kívül tűzálló anyagból való száraz homokból, pl. magnéziumhomokból álló ütközőket rendezünk el, hogy a bélések vagy egyes kemence részeknek melegítésénél való kitágulását lehetővé tegyék, anélkül, hogy ezáltal kemence másikkal vagy bélésekre káros nyomás keletkezne.

Az említett béléspanyagnak most következő hátrányai vannak:

1. Miután a homok nem nagyon összeszorítható anyag, ennek folytán ütközőt tulajdonképeni bélése vastagságának rovására megtehetően szel- le, kell készítenie.

2. Kemence elkerülhetetlenül a kemence bélése miatt a homok ütköző alsó részében erősen összeáll, úgy, hogy ütköző ezen része kevésbé hatékony lesz, miáltal bélése fenéke, amely az aljátán való surlódás folytán már különben is nehezen terjed ki, ezen kitejedésben még jobban gátolva lesz. Ennek folytán oldalfalak sokkal könnyebben terjedhetnek ki, miint a fenék, miáltal könnyen keletkeznek repedések;

3. ha ütköző egyes kemencerészek megtörtént kiterjedése után összesajtoltatott és ha ezek a részek a kemencének valamivel tovább tartó szűnnetelése alatt az e közben föllépő lehűlés folytán újra összehúzódznak, akkor összesajtott ütközőréteg ismét kissé kitágul, mimellett az ütköző alatt homok egy falazatszerűen állva marad-

hat úgy, hogy egy üres tér keletkezik, amely azonban a felülről utánagördülő homok által kitölthető. Az ilyen helyen ezután ezen módon nagyobb mennyiségű homok letelepedése mint amilyen eredetileg szándékoltatott és az üzem folytatásánál nagyobb terjedésnél nagyobb ellentállás lesz jelen, mint amennyi szándékolva van, illetve megengedhető.

A szóban forgó hátrányokat elkerüljük, ha a homok helyett azbesztgyapotot vagy más hasonló aránylag nagyon könnyen összeszorítható és összenyomott állapotban rugalmas, valamint elegendőképpen tűzálló anyagot alkalmazunk.

Ezen anyagnál minden további nélkül kezünkben a kemence bélése helyén lazán betöltött anyag gyöngye összesajtolása vagy dögölése által annak már a kemence fölmelegítése előtt a tapasztalás szerinti helyes tömörséget megadni.

Ezen anyag összeállása a kemence rezgése folytán nem következhet be és ha az ütközőhézagok kemence időleges lehülése alkalmából megnagyobbodnak, akkor a töltőanyag rugalmasságánál fogva mindig egészen kitölti az ütközőhézagot úgy, hogy a töltőanyag nem juthat bele.

Az azbesztgyapothoz hasonló anyagok, amelyek azonban sajtolva vannak, mint pl. azbesztlemez, már találtak elegendően összeszoríthatóknak, úgy, hogy ezeknél betöltött homokoknak 1. alatt felsorolt hátrányai nem keletkeznek.

Eljárás réz- vagy nikkelötvtözetek hegesztésére.

Az eddigi autogén hegesztés abban állott, hogy a hegesztendő fémlemezeknek egymáshoz fektetett széleit szurólánggal, mely egyrészt acetylénnel, hidrogénnel, vízgázzal vagy világítógázzal, másrészt levegővel vagy oxigénnel tápláltatik, hevítik, míg azok megolvadnak és egyesülnek. Említett többnyire hasonló fémből álló drótot olvasztanak söpöngként forrasz gyanánt a hegesztőhelyre.

Ezek az eljárások sokára elegendők, főleg olyan esetekben, melyekben az a fő, hogy a hegesztővarrat tömör és vegyi összetétel tekintetében azonos legyen a hegesztővarrat két oldalán lévő fémmel. Azonban ezek az eljárások bádogok (valamint rudak, drótok stb.) hegesztésénél egy közös hátránnyal bírnak. Ugyanis az ezekben az esetekben a hegesztővarrat jósa tekintetében műszakilag sokkal jelentékenyebb mechanikus tulajdonságok (különösen a kovácsolási szilárdság, nyújtás és

Festékek és lakkok

megbízható, szolid és olcsó beszerzési forrása

KRAYER E. és TÁRSA BUDAPEST

Főraktár és iroda: V. Váci-ut 34.
„Kraye festékudvar”

festék-, kence- és lakkgyára
Cs. és kir. udvari szállító. Ú. cs. és kir. Fensége, József főherceg udv. szállítója. A m. királyi államvasutak, állami, gép- és vasgyárak, az összes waggongyárak, Budapest főváros szállítói.

(B/2139/420/52/11)

keményység) az említett eljárásoknál a hegesztővarratban rendszeren és pedig jelentékeny mértékben csekélyebb értékűek, mint a hegesztés által nem érintett fémrészekben. Ennek oka abban áll, hogy a bádógok, drótok stb. a hengerlési, illetve huzófolymatnál való előzetes ismételt intenzív megmunkálás következtében műszakilag rendszeren sokkal kedvezőbb mechanikus tulajdonságokkal bírnak, mint az egyazon vegyi összetételű öntvények. A megmunkált és öntött fém közötti ezen eltérés nikkelnél és réznél, valamint a fémek ötvözeteinél igen jelentékenyek. A fentemlített hegesztőeljárásnak nikkelből és hasonló fémekből álló bádógok, drótok stb. hegesztésére való alkalmazásánál tehát a hegesztővarrat közepe, megömlesztett fémet képezve, csekélyebb értékű, mint a hegesztett darab többi részei, melyek hegerelt, illetve huzott fémből állnak.

Ez a minőségbeli eltérés, mint azt a kísérletek mutatták, a hegesztővarratnak a közvetlenül a hegesztést követő kalapálása által csak lényegesen csökkenthető.

Az új eljárás már most azáltal küszöböli ki ezt a hátrányt, hogy a hegesztendő széleket teljes megolvadás elkerülése mellett, különleges módon csak a meglágyulásig hevítjük és azután kalapálás vagy sajtolás által egyesítjük. Emellett a hevítés különleges módja elkerülhetetlenül szükséges, mert közönséges fuvóláng alkalmazása mellett a hegesztés helye vegyileg megváltozhat és fölületileg oxidálódhat és az eképen képződő oxidréteg az egyesítést egyáltalán megakadályozná. Nikkel és nikkelötvözetek, valamint réz és rézötvözetek hegesztésénél az oxidálódás hátrányának elkerülésére már ismeretes a mindenkor hegesztési helyet hidrogén vagy hidrogéntartalmú gázkeverékek és levegő vagy oxigén alkalmazása mellett mindig fölvaltva, először tekintet nélkül az oxidálódásra egészen a meglágyulásig hevíteni és a meglágyulás után a képződött oxidréteget egy többé nem bevitő, hanem most kizárólag redukálóan ható tisztán hidrogénből vagy hidrogéntartalmú gázkeverékekből álló láng által eltávolítani. Ennél az eljárásnál tehát a hegesztővarrat mindegyik darabjára először közönséges, tehát oxidáló, azután redukáló lángot kell irányítani, ami a hozzávezetett gáz szabályozószervezeteinek állandó állítását teszi szükségessé. Ezt a körülményes és nagy tapasztalatot és ügyességet igénylő folyamatot a találmány tárgyát képező hegesztési eljárásnál elkerüljük, a mennyiben a hegesztőlángzóból kilépő gázkeverék összetételének megfelelő megválasztása által lehetővé tesszük, hogy a hegesztés egész tartama alatt egyetlen állandó összetételű lángot használjunk. A hegesztendő széleket ugyanis csak egyetlen mindig egyenletes hidrogén tartalmú lánggal, mely állandóan H₂-nek O-hoz való keverési arányán tul-

menő fölös mennyiségű hidrogént tartalmaz, tehát egyidejűleg mindig redukálóan is hathat, hegesztési hőmérsékletre hevítjük és közvetlenül ezután ütés vagy nyomás által egyesítjük. E célra, ha a bádóg, drót stb. mechanikai tulajdonságait a hegesztővarratban is főtartani akarjuk, oly láng szükséges, mely lényeges éghető alkatrész gyanánt hidrogént tartalmaz. Széntartalmú éghető gázok alkalmazása mellett az izzó fém káros szenet venne föl.

✂ HAZAI HIREK. ✂

Kinevezés. Öfelsége Martiny István főbányatanácsosi címmel és jelleggel felruházott bányatanácsost, a nagybányai bányagazgatóság bányügyi előadóját főbányatanácsossá nevezte ki. Gellért Béla c. bányatanácsost a pénzügyminiszter valóságos bányatanácsossá nevezte ki.

Böckh Hugó nyilatkozik a sármási gázkitörésről. Régebbi számunkban már közöltük dr. Böckh Hugó, dr. Kövesligethy Radó, Kövesi Antal, dr. Wodatzky és Strömpl tanároknak a kissármási feltérésre vonatkozó jelentéseit. Ezen alapos tanulmányok tudvalegőleg határozottan azt állapítják meg, hogy a kissármási gázkitörést semmi körülmények között sem okozhatta a gázút elzárása, hanem igenis a föld mélyében végbement tektonikai elválások, amint azt dr. Böckh professor elejétől kezdve hangsúlyozta. A tanulmányokból megállapítható az a tény, hogy Kissármás valóságos kincsbányája a metangáznak. Kövesligethy tanár a helyszíni kutatásokra támaszkodva, a földrengés mélységét, mely a Kissármáson végbement tektonikai folyamatoknak volt a következménye, kilencszáznolovan méterben számította ki s szintén azt állítja, hogy a gázkitörés tektonikus változások eredménye volt. A hivatalos jelentések és tanulmányok azért is érdekesek, mert ama ritka esetek közé tartoznak, melyekben az exakt matematikai számítások és a geológiai következtetések teljesen egyező eredményeket mutatnak föl. A szakértők véleményéből végső eredmény gyanánt az derül ki, hogy a kissármási gázkitörést nem emberi hanyagság, vagy gondatlanság, hanem a természeti elemek működése következtében jelentkező vis major idézte elő. A kitörés után a marosludasi helyi érdekű vasutak igazgatósága és a báró Bánffy-család pőrrel támadta meg a pénzügyminisztériumot a vasúti pályatesten másrészt a gázforráshoz közel eső területen okozott károkért. A jelentések alapján a pénzügyminisztérium támasztékot talált arra nézve, hogy a kincstár ellen

MŰSZAKI és GÉPIPARI RÉSZVÉNYTÁRS. Budapest, V., Alkotmány-utca 25.

∴ Szivattyúk minden célra. Tüzoltó fecskendők. ∴

Műszaki cikkek: gummi- és asbest-árak minden célra.

Kenőolajok, tisztítógyapot, gépziják. Robbanásmentes acetylen bányalámpák.

Telefon 153-11.
168-00.

(B/3146/731/52)

MOTOROK.

pörrt indított érdekeltségekkel szemben a kártérítést megtagadja.

* * *

De annak dacára, hogy a tudós geologusok, tozmozografusok és szeizmografusok ily egyöntetűen állapítják meg a vis majort, mégis akadnak egyesek, akik téves hipotézisek alapján megmerik kockáztatni ellenkező véleményüknek nyilvánítását. Így Cholnoky Jenő kolozsvári egyetemi tanár némrég beszédet tartott, amelyben téves adatok kíséretében egészen másban látja a feltörés okát, mint amit a tudósok pontos számítások utján állapítottak meg.

É beszédre vonatkozólag Böckh Hugó, európai híri professor így nyilatkozik:

Nem tudom, hogy a lapok kivonatai mennyire fedik Cholnoky tanár ur előadásának a tartalmát, annyi azonban bizonyos, hogy az ismertetésben több téves adat van.

A pénzügyminiszterium a kissármási gázkitörés okának exakt, nem feltevéseken alapuló eldöntésére a helyszínén vizsgálatokat végeztetett arra nézve, hogy milyen nyomás kellett az erupció előidézésére. Az erre vonatkozó számításokat Kövesligethy Radó, egyetemi tanár ur megbízásából dr. Wodetzky József egyetemi tanársegéd eszközölte. Kivüle még Kövesi Antal főiskolai tanár ur végzett számításokat. A probléma egyszerűen az volt: megállapították a kidobott anyag mennyiségét és a távolságot, amelyre az elhajított, amely adatokból ismert képletek segítségével ki lehetett számítani a szükséges nyomást. Ezenkívül kísérleti uton megállapították a kidobott anyag nyírási szilárdsága. Az ezen adatok alapján nyert eredmény az, hogy az erupció előidézésére minimálisan 60 atmoszféránál nagyobb nyomás kellett.

A gázkut gázának a nyomása kerek számban 28 atmoszféra. Világos, hogy diffúzió utján a gáz nyomása nem növekedhetett. A diffúzió utján lehet kisebb vagy a legjobb esetben egyenlő az eredeti nyomással, de sohasem nagyobb annál. És akik a kitörést az elzárással hozták kapcsolatba, mind diffúzióról beszélnek.

Miután az exakt számítások alapján a gáz nyomása nagyobb volt 50 atmoszféránál, valami külső ok növelte annak nyomását. És itt megjegyzem, hogy az ismertetés azon állítása, hogy a gázkut gázának nyomása a kitörés utáni napon csökkent, nem helyes. Épen az az érdekes, hogy sem a kitörés előtt, sem után, sem közben a gázkut manométere nem változott.

Dr. Wodetzky, dr. Strömpl, dr. Szádeczky és az én helyszíni vizsgálataim azt bizonyították, hogy a kitörést megelőzőleg volt földrengés. Annyi adat gyűlt össze, hogy Kövesligethy Radó egyetemi tanár ur ki is számította a földrengés féskének mélységét. Kövesligethy tanár ur ezt mondja: „A földrengés kipattanásának a helye tehát arra utal, hogy a gázkitörés tektonikus változásoknak egyszerű foyománya volt“

A földkéreg közei nem neheznek általában teljes súlyukkal a mélyebben fekvő rétegekre. Így

például a kissármási gázkut kerek számban 300 méter mély, 2.2 fajsúly mellett az ezen mélységnek megfelelő közetoszlop 66 atmoszféra nyomást fejtene ki. A gáz azonban csak 28 atmoszféra nyomásu. Ennek oka az, hogy 38 atmoszféra tangenciális nyomásokra esik. Ha most a föld kérgében hasadások támadnak, amelyek a tangenciális erők hatását részben vagy egészben megszüntetik, a föld kérgének a hasadásoktól ért része egész súlyával vagy annak nagyobb részével fog az alul fekvő rétegekre ránehezni és ilyen módon növelni fogja a gáz nyomását. A kissármási gázkut közelében ilyen elmozdulás történt, amely a gáz nyomását hirtelen emelte és a kitörést előidézte. Ez az elmozdulás váltotta ki a földrengést, mely igen lokális volt és ezért nem is kellett a kolozsvári szeizmografnak jeleznie. A közölt vizsgálatokban épen az a nevezetes, hogy az exakt mechanikai és geofizikai számítások ugyanarra az eredményre vezettek, mint a geológiai vizsgálatok, hogy a gázkut kitörése semmi összefüggésben sem állhat a gázkut elzárásával.

Ismétlem, hogy nem tudom, hogy az előadásról szóló ismertetés mennyiben fedi azt, amit Cholnoky professor ur mondott, miután azonban mindjárt a kitörés után is Cholnoky professzor ur nevével vezércikk jelent meg két napilapban, mely vezércikkekben szintén több téves adat volt, így például az van bennük, hogy a talajviz igen sok methánt tud abszorbeálni, holott minden kémiai tankönyvben olvasható, hogy épen methánból alig abszorbeál valamit a víz, úgy, hogy még nagy nyomás mellett sem jöhet ez az erupció szempontjából számba, — a nélkül, hogy ez és más tévedések helyreigazítást nyertek volna, szükségesnek tartottam e sorok megírását.

Humánus határozat. A Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat igazgatósága legutóbbi ülésén elhatározta, hogy bár a kötelező balesetbiztosításról szóló 1907. évi XIX. törvény-cikk a bányavállalatokra nem terjed ki, a társulat munkásait ezeknek anyagi hozzájárulása nélkül baleset esetére e törvény terjedelmében kártalanítja. A társulati nyugberek fölemelésének tárgyában is folynak tanulmányok és előreláthatólag ez a kérdés is legközelebb megoldást fog nyerni. Az igazgatóság ezuttal is követésre méltó tanujelét adta humánus és nobilis gondolkodásának.

Uti bőröndöt

és egyéb finom bőrárut legelőnyösebben **vásárolhat** a készítőnél

Csángónál

Budapest, IV., Múzeum-körút 5. — Telefon 67-00.

Grand Prix aranyérem Páris.

Olcsó szabott árak. A cím fontos.

(B/3832/611/24)

Zord idő Kőrmöcbányán. Kőrmöcbányán és vidékén január huszadikáig — 19 Celsius fok hideg volt, aminek következtében a pincékben és kamrákban elhelyezett krumpli és egyéb vetemény-élelmiszerek, noha a kamrákat is fűtötték, — megfagytak. A lakosság érzékeny károkat szenvedett ezáltal s attól tartanak, hogy az ily körülmények közt fokozódó drágaság nagy aggodalmakra fog okot szolgáltatni.

A Magyar bányá- és kohóipar tanulmányi részvénytársaság Budapesten január hó 20-án rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen a részvénytőke még be nem fizetett részének befizeléséről és a befizetés elmulasztásának következményeiről határozott.

A félév vége a főiskolán. A selmecbányai bányászati és erdészeti főiskolán folyó hó. 17-én végződött az 1911-2. tanév első fele, 18-án kezdődtek meg a félévi vizsgálatok s tartanak egészen február végéig.

Gimnázium Breznóbányán. Mult számunkban emlékeztünk meg arról, hogy Resicabánya és Oravicabánya mozgalmat indítottak egy főgimnázium felállítására érdekében. Most Breznóbánya sem akar elmaradni a nemes versenyből s természetesen ő is mozgalmat indít a középiskoláért, amelyet úgy kíván megvalósítani, hogy a polgári iskola helyett gimnáziumot létesít. A képviselőtestület a városi tanácsot bízza meg a kellő lépések megtételével.

Új gőzüzemű iparvasút. A magyar építő és kőbánya részvénytársaság gőzüzemre alakította át tarcali lóvonatu iparvasutját. Az átalakított iparvasútra nézve a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség közigazgatási és műtanrendőri bejárást tart.

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület budapesti osztálya folyó hó 25-én d. u. 6 órakor az anyaegyesület helyiségeiben ülést tart, melynek tárgysorozata: Folyóügyek; eszmecsere az anyaegyesület székháza tárgyában; indítványok.

Bányamegyei ülés. Az Abrudbánya—Verespataki bányamegye választmánya f. hó 11-én Verespatakon gyűlést tartott, amelyen azt határozták, hogy a zalatnai kohónak évi tiszta nyeresége, amelyet idáig az egyes beváltó társulatok között osztanak aránylagosan szét, ezután az Abrudbánya—Verespataki bányamegye területén tó alap létesítésére fogják fordítani.

A zólyombrezói vasgyár vízvezetéke. A zólyombrezói vasgyár tudvalevőleg a Lopér község határába fakadó Mátyás király forrás vizből akarja ivóvíz szükségletét beszerezni s erre nézve a vízvezeték engedélyezését kérte. Az engedélyt megkapta s így a vasgyár a tervezett vízvezetékét még ez év folyamán megépítheti s kitűnő és megfelelő mennyiségű ivóvízhez juthat.

Pusztit a dinamit. Őri József badacsonytomaji kőbányai munkás f. hó 17-én reggel robbanást végzett a bányában. A dinamit nem robbant a kellő időben s midőn Őri meggondolatlanul az aknához közeledett a felrobbant dinamit Őrit halálosan megsebesítette.

Bucsuznak Eiseléék. Régen, még a 70-es évek előtt volt Pestnek egy híres, nevezetes rézműves-mestere, akinek gyártmányait országszerte ismerték, ötletes és zseniális találmányai pedig külföldön is elterjedtek, nagy dicsőségére a magyar iparnak. Ez a kitűnő mester Eisele József

volt, aki a 70-es években megalapította a Külső-Váci-uti Eisele-gyárat, amelyet azután három fiával, József, Vilmos és Ödönnel nagy szakértelemmel és buzgalommal nagy gyárvállalattá fejlesztett. A vállalat most gazdát cserél; megvette a Magyar Sangerhauseni Gépgyár r.-t. és jelentékenyen kibővítve egyesíti gyárával, amelyet Hazai Gépgyár r.-t. (Sangerhausen—Eisele) név alatt vezet tovább.

Az Eisele-gépgyár vezetősége közismert volt humánus és modern gondolkodásáról s alkalmazottait a modern fejlődés és munkásjóléti intézmények minden áldásában részesíteni iparkodott. Így a legnagyobb sztrájkok idején is biztosítva volt a gyár üzemképessége. A volt tulajdonosok — kik közül a legidősebb az új igazgatóságnak tagja marad — összes alkalmazottainak a mult szombat este a rézi Vampeticsben fényes bucsulakomát adtak, hogy munkásaik iránt mindenkor érzett nagybecsülésüket ily módon is kifejezzék.

A denaturált iparsó ára. A pénzügyminiszter a Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t., mint a magyar sójövődék vezérügynöksége által 3 százalékos szódával denaturált iparsóra nézve az 1911 évi árat tartotta fenn. A tiszta iparsó ára száz mázsán aluli mennyiségben tehát métermázsánként 2 korona 57 fillér, a tisztátalan iparsó ára 2 korona 17 fillér, az 1912 évben. Száz métermáza vagy azon felüli vételeknél a tiszta iparsó ára métermázsánként 2 korona 10 fillér, a tisztátalan iparsó ára métermázsánként 1 korona 80 fillér. Ezek az árak a szigetkamara és marosújvári denaturáló telepeken való átvétel esetén érvényesek, Szigetkamarán azonban még ezekhez az árakhoz 18 fillér számítandó a bányahelyekről való szállításért. Az ország egyéb helyein való átvétel esetén a denaturáló teleptől járó vasuti szállítási díjjal emelkedik az iparsó ára.

✂ Bányamérnök ✂

kerestetik, aki több évi gyakorlattal bír, egy magyarországi bányüzem önálló vezetésére. A magyar és német nyelvet bírnia kell. Ajánlatok az eddigi működés feltüntetésével és fizetési igényekkel „H 1632“ jelige alatt Haasenstein és Vogler A. G. Wien I/1 címére küldendők. (77/1)

Hirdetmény.

Kerestetik megvételre vagy cca két év tartamára bérbevételre egy 80—90 eff. lőerőt leadó használt, de jó állapotú vagy legalább is kijavítható lokomobil, továbbá egy minimálisan 60 KVA-t leadó használt háromfázisú villamos generator.

Részletes ajánlatok alulírott címre folyó hó végéig nyújtandók be.

Vajdahunyad, 1912. évi január hó 15.

M. kir. vasgyári hivatal Vajdahunyadon.

Tüköryné Párisban. Tükörynéről nemrég az a hír terjedt el, hogy egy amerikai milliomos meghívására átkelt az Oceánon s a kaliforniai aranymezőkön kutat arany után. A legújabb hír szerint a minap Pöstyénben időzött dr. Szilárd, a párisi Laboratoire de Recherches Radioactives osztályvezetője, Curiené asszony munkatársa. A rádiumkutatás terén ismert nevű tudós megkérte Tüköryné, hogy jöjjön ki Párisba és mutassa be képességeit a francia tudományos világ előtt. Tüköryné elfogadta a meghívást és megígérte, hogy nizzai tartózkodása után elmegy Párisba is.

Osztályülés Nagybányán. Az Orsz. Magyar Bányászati és Kohászati egyesület Nagybánya-vidéki Osztálya január 27-én délután 4 órakor Nagybányán a m. kir. bányáigazgatóság tanácstermében osztálygyűlést tartott a következő tárgysorozattal Elnöki bejelentések, a választmány előterjesztése az 1911. július 22. és december 7-iki határozatok megváltóztatása tárgyában. A folyó évben Nagybányán tartandó közgyűlésre vonatkozó intézkedések megbeszélése. Indítványok. Neubauer Ferenc értekezése a Rádiumról. Ülés után este 8 órakor társas estély volt hölgyek részvételével a „Casino“ termeiben.

Erdélyrészi Mercur. Erdély egyik legvirágzóbb intézete, a Marosvásárhelyi Agrár Takarékpénztár, ismét új intézetet alapított „Erdélyrészi Mercur“ cég alatt. Az Agrár Takarékpénztár, mely már a marosludasi termény-áruraktár alapításával tanujelét adta, 10 fiókjával behálózza egész Erdély délkeleti részét és szolid üzlet politikával egyike lett a legtekintélyesebb erdélyrészi pénzintézeteknek. Most a Mercur Váltóüzlet r.-t.-gal együtt megalapította az Erdélyrészi Mercurt, mely különösen értékpapír-kereskedéssel és szorosán vett pénzváltó- és banküzletekkel fog foglalkozni. Ez az új intézet auspicíumokkal kezdi meg működését. Igazgatóságában csupán olyan ember van, akiknek rátermettsége kétségtelen. *Tauszik B. Hugó* az Agrár Takarékpénztár vezérigazgatója, aki mint marosvásárhelyi Kereskedelmi és Iparkamara elnöke is, de pénzügyi körökben is általános tekintélynek örvend. Nem provinciális pénzkapacitás, hanem — határozottan állíthatjuk — hogy genre tekintetében bármely nagy fővárosi intézet vezetői között méltán foglalhat helyet. *Bürger Albert* sörgyáros, Erdélynek egyik legnagyobb gyártelep tulajdonosa, akinek a Gyáriparosok Orsz. Szövetségében is súlyos szava van. *Dr. Bernády György* marosvásárhelyi polgármesterről, hogy városának tüneményes felvirágozása elválaszthatatlan az ő nevétől. *Dr. Fenyvessí Soma* orsz. képviselőről pedig köztudomásu, hogy a koalíció idejében a Kossuth pártnak számottevő factora volt és ma is élénk sajnálkozás tárgya kimaradása a parlamentből. Vidéki intézeteknél rendszerint egyetlen akció képes ember ritkaságba megy. Ennyi kiválóság egy intézetben együtt, feltétlenül garancia a biztos sikernek.

A polgárdii bányából Perczes József urhidai gépészkovácshoz vittek egy nem explodált aknához használt furót, hogy javítsa ki. Mikor Perczes javítani akarván, a kohó tüzebe tartotta, a repedésekben és kanyarulatokban visszamaradt dinamit felrobbant és Perczes mellébe vágta a tüzes szerzőt. A dörrejről összeszaladt emberek eszmélet-

len állapotban találták Perczest, akit halálos sérüléssel beszállítottak a kórházba.

A Magyarhoni Földtani Társulat 1912. január hó 24-én a magy. kir. Földtani Intézet előadótermében szakülést tartott, amelyen előadtak Éhik Gyula: A bras ói preglaciális faunájáról, Pálffy Mór dr: A medencék gyürődééről, tekintettel az Erdélyrészi Medence antiklinálisaira, Kormos Tivadar dr: A marosujvári sóbányászatról (50 vetített képpel). A szakülés után a választmány ülésezett.

A sóbányászok panasza. Az erdélyrészi sóbányamunkások és kézművesek még a múlt esztendő október havában küldöttségileg felkeresték a pénzügyminisztert és arra kérték, hogy a memorandumban foglalt sérelmeiket orvosolja.

Azóta négy hónap múlt el s a munkások türelmes várakozásának mindaddig semmitéle eredménye nincs. A nehéz megélhetési viszonyok cselekvésre kényszerítették a bányászokat. A fővárosba utaztak s ott a függetlenségi és 48-as Justh-párthoz fordultak támogatásért.

A küldöttséget a pártkör helyiségében Batthyány Tivadar gróf, a Justh-párt alelnöke fogadta. Boér Aladár és Szilágyi Pál előadták a munkások kívánságait. A főbb pontok a következők:

A munkabér fölemelése, társpénztárak reformálása, a nyugdíjkszámításnál mutatkozó hátrányok megszüntetése, a szolgálati idő leszállítása, özvegyi nyugdíj felemelése, a gyógykezelés és kórházi ápolás, élet- és balesetbiztosítás gyökeres javítása, gabona- és fakedvezmények nyújtása s a nőülési díj eltörlése. Kéri továbbá, hogy a haszonbér ellenében átengedett földeket továbbra is bérelhessék.

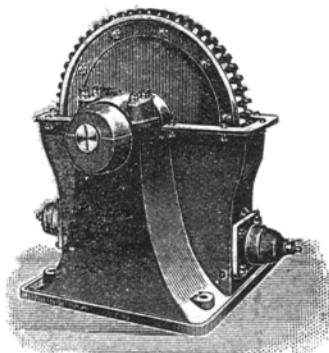
Batthyány Tivadar gróf, aki elé a küldöttséget Sümegi Vilmos országgyűlési képviselő vezette, a legmesszebbmenő támogatást ígérte meg a bányamunkásoknak.

Gömörrákoson is halálos végű szerencsétlenséget idézett elő a dinamit. Nemoga András bányamunkás ugyanis kötényében 70 darab dinamitpatront tartogatott s egy ezek közül véletlenül elsült. A robbanás nagy erővel történt s az ember összeroncsolva halva maradt a színhelyen.

Az Urikány—Zsilvölgyi Romániában. Az Urikány—Zsilvölgyi régóta foglalkozik a tervvel, hogy szentét a román piacra is bevezesse. A rossz közlekedési viszonyok miatt azonban a terv kivitele nehézségekbe ütközött. A társaság most elhatározta, hogy a bányavállalat tulajdonában levő petrosény-lupényi vonalat kiépítik egy szárnyvonallal a román határig.

Zahnradfabrik AUGSBURG

(vormals JOH. RENK A. G.)
AUGSBURG.

Szállít minden fajta fogaskereket bármilyen formában és nagyságban, különösen komplett gyorsaságmérsékelőt:

Képviselet:
JOHEL & BACHRACH
mérnöki iroda
Wien, II/1, Gastellezgasse 2

(B 2245/534/6)

✂ KÜLFÖLDI HIREK. ✂

Az összeomlott olvasztókemence. Megemlékeztünk arról a borzalmas szerencsétlenségről, mely hétfőn történt a dinsburgi „Phönix“ kohóvállalat olvasztókemencéjében s amelynek kilenc munkás lett az áldozata. Az esetre vonatkozóan most ezt jelentik Berlinből:

Az olvasztó-kemence oldalfalai, eddig még ki nem derített okból, egyszerre megrepedt és a hatalmas építmény összeomlott. A folyékony vas egy pillanat alatt szétömlött és nyolc munkást maga alá temetett. Ezek a szerencsétlenek porrá égtek a tüzfolyamban és ami meg is maradt belőlük, az beolvadt az immár kemény vasmasszába. Kivülök még nyolcan szenvedtek súlyos égési sebeket és ezek közül is meghalt már egy. A robbanás óriási detonációval járt és a telep többi részeiben is nagy kárt okozott. A felrobbant kemencét csak az ősszel vették üzembe és eddig kifogástalanul működött. A robbanás alkalmasint úgy történt, hogy a kemence felső részében nagymennyiségű csak félig megolvasztott érc gyülemllett fel, amely alatt légüres tér keletkezett. Amikor aztán az ércömeg súlyánál fogva lefelé zuhant, a kemence falai nem bírták ki a hirtelen támadt nagy nyomást és megrepedtek.

Ujabb hírek szerint több munkásnak nyoma veszett és azt hiszik, hogy ezek is elégték a folyékony vasban. Hasonló katasztrófa történt néhány évvel ezelőtt Pittsburg közelében, ahol magyar munkások égtek porrá a forró vasban.

Robbant a dinamit. A Schlebius-gyárban, a Nobel-társaság gyártelepén dinamit robbant fel és megölt harminchat munkást. A robbanás ereje rombdöntötte a munkások étkezőtermét, ahol egy szakács

foglalatoskodott s ez is meghalt. Az egyik messzebb levő épület tetőzete beomlott s ebből az épületszárnyból egy munkás holttestét s öt súlyosan sebesültet ástak ki. Ezeknek egyike a kórházba való szállítás közben meghalt. A dörrenés olyan hatásmas volt, hogy Düsseldorfig elhallatszott.

A szerkesztésért felelős Dr. Bischitz Béla.

Szlovákiai sósvíz

CZUKORBETEGSÉG ELLEN
 peciális gyógyital.
 KÖHÖG. ST. REKEDSÉGÉT. IDULT GYOMOR ÉS
 HUGYS. ERVI BAJOKAT
 GYÖKERESEN GYÓGYIT.

Megrendelhető a Magyar Ásványvíz Forgalmi és Kiviteli R.T.-nél
 BUDAPEST. TELEFON 162-84.
 (B/227/650/44.)

BRÁNY

SÓSBORSZESZ SZAPPAN
 LEGFINOMABB PIPERE SZAPPAN
 BŐRÁPOLÁSRA LEGJOBB
 ELSŐRENDÜ SZÉPÍTŐSZER

Mindenütt kapható darabonként 70 fillér árban.

Telefon Dux 44. szám.

Alapított 1872.

Táviratok: Thiele Dux Telefon.

Julius Thiele, Ossegg

Furó-, kut- és aknamunkák
 vállalata.

(Csehország)

Saját gépgyára furóeszközök
 gyártására.

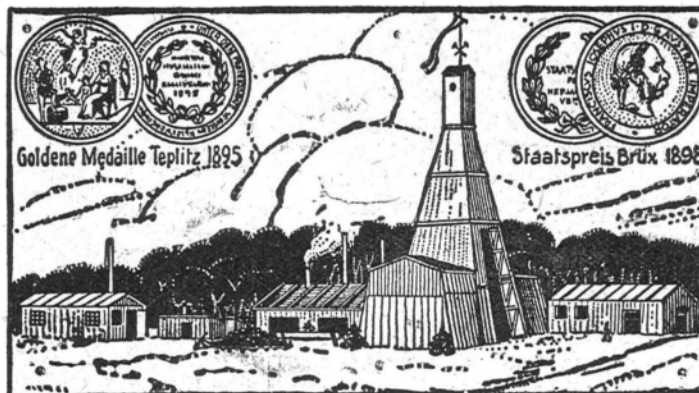
Elvállal furásokat, és
 mélyítéseket minden
 mélységre akkordban
 és reziben.

Tökéletes furó- és mélyítő-
 berendezések kölcsönzése.

Kitűnő referenciák.

Sok évi tapasztalattal bíró
 szakképzett személyzet.

Mély- és csapozófurás.

Kutak ipari célokra,
 percnként 10.000 literig
 terjedő vizszolgáltatás-
 sal, évek óta kipróbált
 készülékekkel.

A cég eddig több mint 1000
 artézi kutat létesített.

„Brossura“ c. művet
 (7. kiad.) „Erléitung
 über Bohrungen auf arte-
 sische Brunnen“ ingyen
 és bértmentve küldi.

Csapozó- és mélyfurás.

Kombinált furás, véső és gyémántkoronával, 150 m. mélységig.

(B/298/371 52)